

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ
ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК ХЯМЕ
(ФІНЛЯНДСЬКА РЕСПУБЛІКА)
СІЛЕЗЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У КАТОВИЦЯХ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
УНІВЕРСИТЕТ НОРД (КОРОЛІВСТВО НОРВЕГІЯ)
МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ІНКЛЮЗІЇ

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ

Міжнародної науково-практичної конференції
**СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ:
УСПІШНІ УКРАЇНСЬКІ ТА ЗАРУБІЖНІ ПРАКТИКИ**

11 листопада 2025 року, м. Київ

УДК 376.1 + 371.3 + 37.018.1

Збірник тез наукових доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний дизайн інклюзивного навчання: успішні українські та зарубіжні практики» 11 листопада 2025 року. Київ: Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, 2025. 288 с.

Друкується за рішенням Вченої ради Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
Протокол № 12 від 19.11.2025 р.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Олена МАРТИНЧУК, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.

Тетяна СКРИПНИК, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доктор психологічних наук, професор.

Ірина МУЗИЧЕНКО, заступник декана з наукової роботи та міжнародної діяльності Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доцент кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук.

Галина ВАСИЛЬЄВА, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук.

Ганна СУПРУН, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат психологічних наук.

Тетяна ХОМИК, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук.

У збірнику тез наукових доповідей представлено результати досліджень, аналітичні матеріали й практичні напрацювання учасників конференції щодо розвитку інклюзивної освіти в Україні з урахуванням міжнародного досвіду. Матеріали висвітлюють формування інклюзивного освітнього середовища, систему підтримки дітей з особливими освітніми потребами, організацію соціально-психологічного супроводу та сучасні підходи до проектування інклюзивного простору. Представлені напрацювання сприяють обміну досвідом, поширенню ефективних практик та професійному зростанню фахівців у сфері інклюзивної освіти.

© Факультет психології, соціальної
роботи та спеціальної освіти

І. Ю. Сичова, В. В. Левченко

ОСОБЛИВОСТІ ДЕЗАДАПТИВНИХ СТРАТЕГІЙ ПОВЕДІНКИ ОСІБ З ПСИХОСОМАТИЧНИМИ РОЗЛАДАМИ 269

Т. П. Спіріна, Я. В. Мартинюк

ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ 271

О. В. Старинська

СОЦІАЛЬНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК РЕСУРС СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧАСНИКІВ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 273

Л. П. Стасюк, Н. В. Шевчук

МОДЕЛІ НАДАННЯ ДОПОМОГИ ДІТЯМ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ 275

О. А. Столярчук

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ 277

О. П. Таран

ПРИКЛАДНІ КОНЦЕПЦІЇ ЗАСТОСУВАННЯ АРТЗАСОБІВ У РОБОТІ З ДІТЬМИ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА 279

А. В. Фролкова, О. М. Боровицька

ВРОДЖЕНІ ОСОБЛИВОСТІ ЯК ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ 281

А. О. Хачатрян, І. А. Власенко

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОПТИМІЗАЦІЇ УСВІДОМЛЕНОГО СТАВЛЕННЯ БАТЬКІВ ДО ПРЕ- ТА ПЕРИНАТАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ 283

Ю. М. Шевченко, С. О. Шевченко

ІНКЛЮЗИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ І ЛІДЕРСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА У СТРУКТУРІ КОМАНДИ СУПРОВОДУ ОСІБ З ООП 285

О. Д. Шелудько, О. П. Таран

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З АУТИЗМОМ 287

І. О. Шиловський, В. І. Жуков

СОЦІАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА БУЛІНГУ СТОСОВНО ВЧИТЕЛІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ 289

психологів та інклюзивне освітнє середовище шляхом створення умов для повноцінної освітньої активності й самореалізації кожного студента.

Таким чином, успішність професійного становлення студентів з особливими освітніми потребами визначається поєднанням таких чинників, як особистісні ресурси (мотивація, інтелектуальні ресурси, самооцінка, воля), соціально-психологічні аспекти (підтримка, прийняття оточення, характер соціальної взаємодії з викладачами, адміністрацією ЗВО, іншими студентами), організаційно-педагогічні умови навчання (доступність, адаптованість освітнього процесу).

Список використаних джерел:

1. Купрєєва О. Психологічні фактори життєстійкості студентів з інвалідністю. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Психологія»*. 2020. №1(11). С. 36–42.
2. Столярчук О. А. Психологія становлення особистості фахівця в умовах різновекторності універсуму : монографія. Кременчук : ПП Щербатих О.В., 2018. 294 с.

О. П. Таран, м. Київ
op.taran@kubg.edu.ua

ПРИКЛАДНІ КОНЦЕПЦІЇ ЗАСТОСУВАННЯ АРТЗАСОБІВ У РОБОТІ З ДІТЬМИ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА

Застосування артзасобів у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами (ООП) є актуальним питанням практичної діяльності низки фахівців (психологів, логопедів, спеціальних педагогів, соціальних педагогів, вихователів, вчителів). Так, К. Дабіжа, Л. Дабіжа та Н. Комарівська в своєму аналізі використання артехнологій в роботі з дітьми з ООП зазначають, що завдяки розробці можливостей самопізнання та самовираження за допомогою художньої діяльності, можна змінити стереотипи поведінки таких дітей, збільшити їх адаптивні здібності, знайти компенсаційні можливості такої дитини та в підсумку успішно її соціалізувати [3, с. 65].

Зокрема, за допомогою ліплення, малювання, конструювання дитина розвиває сенсорне сприйняття, дрібну моторику рук, вчиться мислити логічно та послідовно. Все це призводить до розвитку умінь і навичок дітей створювати нове, оригінальне, вчить реалізовувати власні задуми, знаходити нестандартні рішення, здійснюючи суттєві зміни і вносячи різноманітне комбінування відомих операцій, часто що приводять до вигадування дітьми нових способів у образотворчо-художній діяльності [2, с.46].

В наших попередніх наукових розвідках визначено поняття артсупроводу (комплексна система арттерапевтичних та артпедагогічних засобів щодо психолого-педагогічному супроводі родин, що виховують дітей з ООП) та

окреслено модель артсупроводу в умовах абілітаційного табору для родин, які виховують дітей з розладами аутистичного спектра (РАС), що містить три аспекти артсупроводу за суб'єктом впливу (артсупровід безпосередньо дітей з РАС, артсупровід їх батьків та сіблінгів, артсупровід всієї родини у спільній діяльності) [4, с. 98-99]. Поряд з цим, поза увагою залишився змістовний аспект застосування артзасобів у роботі з дітьми з РАС.

О. Бедіченко та Я. Раєвська виокремлюють три базові концептуальні підходи в арттерапії, а саме: психодинамічний, когнітивноповедінковий та гуманістичний [1, с. 8]. Ми в своїй роботі з дітьми з РАС виходимо з ідей гуманістичного підходу, що забезпечує самовираження в межах можливостей кожної дитини, сприяє розвитку їх творчого потенціалу та дозволяє вільний вибір артзасобів.

З практичного досвіду безпосереднього проведення і залучення до різноманітних артзаходів, в межах в низці абілітаційних таборів (біля 30) для родин, які виховують дітей з розладами аутистичного спектра, виділяємо чотири дієвих прикладних концепції застосування артзасобів: концепція різноманіття, концепція спільності, концепція досвіду, концепція системності.

Концепція різноманіття передбачає застосування різного матеріалу та його комбінацій задля збагачення сенсорного досвіду дітей з РАС (фарби, папір, нитки, пластилін, тканина, мушлі, гілочки, соломинки для напоїв, CD-диски тощо).

Концепція спільності передбачає створення артпродукту у співпраці з іншими. Наприклад: створення батьками та дітьми плакату для презентації команди; створення батьками разом зі своїми дітьми прикраси для дверей кімнати (герб сім'ї, новорічний віночок, сніговик, чобіток Санта Клауса, скринька побажань тощо); малювання групою дітей спільного малюнку (море) фарбами та великими пензлями на шпалерах або створення великого зображення (ялинка з іграшками).

Концепція досвіду передбачає актуалізацію безпосереднього досвіду що має дитина в межах табору відповідно пори року та заходів. Наприклад, малювання або створення корабликів після подорожі катером, чи малювання/створення поробок рибок та медуз після відвідування моря, чи малювання/створення поробок гір, дерев, квітів, грибів після походу до лісу тощо.

Концепція системності передбачає поетапне створення артпродукту, тобто кожне заняття додається певний елемент до загального образу. Наприклад: проєкт «Зимове місто» реалізувався поступово, на кожному занятті діти робили один з елементів: будинки, машини, ліхтарі, дерева, мешканців, вулиці. З підлітками з РАС реалізовувався проєкт «Створи образ себе». На великому аркуші паперу (шпалери) обводили контури тіла дитини, діти підписували свої імена і на кожному наступному занятті додавалися риси обличчя, волосся, елементи одягу.

Всі означені прикладні концепції застосування артзасобів в роботі з дітьми з РАС можуть гармонійно поєднуватися та сприяти: збагаченню сенсорного досвіду, формуванню цілісних уявлень про навколишній світ, актуалізації

наявного досвіду задля поглиблення контакту з реальністю, а головне, залученню до спільної дальності задля розвитку навичок комунікації та соціальної інтеграції.

Список використаних джерел:

1. Бедіченко О., Раєвська Я. Концепції та методики арт-терапії: розвиток і впровадження в Україні. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Психологія*. 2024. Вип. 3(64). С. 5-11.
2. Грицай К. А., Плахотський О. В. Образотворчо-художня діяльність як засіб творчого розвитку дітей молодшого шкільного віку. *Професіоналізм педагога в умовах освітніх інновацій : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернетконференції, м. Слов'янськ, м. Дніпро, 06–07 грудня 2024 року / відповід. ред. О. Хвасцевська. Слов'янськ–Дніпро. 2024. С 46-49.*
3. Дабіжа К. Л., Дабіжа Л. П., Комарівська Н.О. Використання АРТ-технологій у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць*. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2022. Вип. 64. С. 64-71.
4. Таран О. П. Теоретико-прикладні засади арт-супроводу родин, які виховують дітей з розладами аутистичного спектра, в умовах абілітаційних таборів. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Том 1 № 58. С. 94-99.

А. В. Фролкова, м. Київ

avfrolkova.fpsrso24@kubg.edu.ua

О. М. Боровицька, м. Київ

o.borovytska@kubg.edu.ua

ВРОДЖЕНІ ОСОБЛИВОСТІ ЯК ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

У сучасній науковій парадигмі поняття інклюзії зазвичай трактується як процес залучення осіб з особливими освітніми потребами до повноцінної участі в соціумі.

Особи з вродженими особливостями розвитку, що мають складнощі, пов'язані з природною здатністю людини до соціальної інтеграції, активно досліджуються через призму інклюзивної освіти (О. Савченко, О. Мартинчук, Г. Васильєва, Г. Супрун, Л. Ніколенко, Л. Лазоренко, Н. Петрова, Т. Мельник, В. Донець, Я. Демус, О. Волошина, О. Попов, А. Гончарук, І. Попович, «індекс інклюзії» М. Ейнскоу та Т. Бут та ін.), дизайну (інклюзивний дизайн К. Голмса) та соціальної інтеграції (В. Кузьменко, І. Вовк, О. Ковальчук, Л. Шевченко, І. Сергієнко та ін.). Такі дослідження безумовно сприяють кращому розумінню того, як створювати умови для розвитку особистості в інклюзивному середовищі.